

УДК 35.078.169.84

Потайчук І. В.*кандидат юридичних наук,**доцент кафедри приватної охоронної діяльності**(Інститут управління та права**Запорізького національного технічного університету)*

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПРИВАТНИХ ОХОРОННИХ ПІДПРИЄМСТВ

У процесі побудови правової держави особливо гостро постає проблема надійного захисту прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб. Цим зумовлена поява значної кількості різних недержавних охоронних підприємств, розшукових бюро, служб безпеки.

Діяльність недержавних охоронних структур стосується багатьох юридичних осіб та мільйонів громадян. До виконання функцій з недержавної охорони залучені кілька сотень тисяч працівників. Тому даний вид діяльності повинен підлягати чіткому державному контролю, що підкреслює актуальність обраної теми.

У межах дослідження діяльності приватних охоронних підприємств питання державного контролю даного виду діяльності розглядали А.Г. Сачаво, І.В. Хорт, Ю.М. Крамаренко, Ю.О. Ярошенко та інші науковці.

Однак, беручи до уваги зміни в нормативно-правовій базі та відсутність комплексного дослідження даного питання, вважаємо

© Потайчук І. В., 2017

© Національний університет «Острозька академія», 2017

-
- Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpor.pdf>.

актуальним його розгляд. Отже, метою статті є аналіз здійснення державного контролю приватної охоронної діяльності.

Державний контроль – діяльність уповноважених законом органів у межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Даний контроль розпочинається з моменту реєстрації приватного охоронного підприємства, здійснюється органами виконавчої влади в процесі державної реєстрації підприємницької діяльності в охоронній сфері [1].

Розгляд документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій, здійснюється протягом 24 годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій.

Свідоцтво про державну реєстрацію є підставою для відкриття розрахункового, валютного та інших рахунків в установах банків, виготовлення печаток і штампів.

Відомості про юридичну особу та фізичну особу – підприємця вносяться до Єдиного державного реєстру на підставі: відповідних заяв про державну реєстрацію; документів, що подаються для проведення інших реєстраційних дій; відомостей, отриманих у результаті інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів [1].

Другий етап контролю за приватною охоронною діяльністю здійснюється під час отримання ліцензії на право надання послуг з охорони.

▪ Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpor.pdf>.

Згідно ст.11 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», здобувач ліцензії подає до органу ліцензування заяву про отримання ліцензії [2]. Перелік підтвердних документів встановлюється Ліцензійними умовами провадження охоронної діяльності і є виключним. Так, до заяви про отримання ліцензії додаються:

1) копія паспорта керівника здобувача ліцензії (або довіреної особи) з відміткою контролюючого органу про повідомлення про відмову через свої релігійні переконання від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків (подається тільки фізичними особами – підприємцями, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному контролюючому органу);

2) документи, що підтверджують відповідність установленим умовам залучення та відсутність обмежень стосовно працівників, задіяних до здійснення охоронних заходів, а саме:

щодо фахівця (фахівців) з організації заходів охорони:

- копія документа, який підтверджує його (їх) відповідність кваліфікаційним вимогам, визначеним Ліцензійними умовами;

- копії документів, які підтверджують проходження особою обов'язкового попереднього (періодичного) психіатричного огляду та профілактичного наркологічного огляду, які видані в установленому порядку;

- копія документа, що підтверджує відсутність в особи обмежень за станом здоров'я для виконання функціональних обов'язків, який видається в установленому порядку;

- копія паспорта громадянина України;

- копія трудового договору або витяг з трудової книжки особи, завірені суб'єктом господарювання;

▪ Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpop.pdf>.

щодо персоналу охорони (за наявності):

- список персоналу охорони на дату подання заяви про отримання ліцензії, підписаний керівником здобувача ліцензії або уповноваженою ним особою та завірений печаткою (за наявності);
- копія документа, який підтверджує відповідність особи кваліфікаційним вимогам, визначеним Ліцензійними умовами;
- копії документів, які підтверджують проходження особою обов'язкового попереднього (періодичного) психіатричного огляду та профілактичного наркологічного огляду, які видані в установленому порядку;
- копія документа, що підтверджує відсутність в особи обмежень за станом здоров'я для виконання функціональних обов'язків, який видається в установленому порядку;
- копія паспорта громадянина України;
- копія трудового договору або витяг з трудової книжки особи, завірені суб'єктом господарювання;

3) опис документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії, у двох примірниках [3].

Зрештою, орган ліцензування після встановлення відсутності підстав для залишення заяви про отримання ліцензії без розгляду розглядає її та підтвердні документи з метою встановлення відсутності або наявності підстав для відмови у видачі ліцензії. Строк прийняття рішення про видачу ліцензії становить десять робочих днів з дня одержання органом ліцензування заяви про отримання ліцензії.

Охоронну діяльність можуть провадити на всій території України юридичні особи, а також фізичні особи-підприємці на підставі ліцензії за наявності матеріально-технічної бази, необхідної для провадження такої

▪ Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpop.pdf>.

діяльності, та за умови виконання такими особами організаційних, кадрових і технологічних вимог, передбачених Ліцензійними умовами.

Під час діяльності приватних охоронних організацій контроль уже здійснює ліцензійний орган, в даному випадку Міністерство внутрішніх справ України.

Контроль здійснюють у межах своїх повноважень органи ліцензування шляхом проведення планових і позапланових перевірок відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [4] з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності»(ч.7 ст.19) [2].

Даний контроль здійснюється за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів, або у приміщенні органу державного нагляду (контролю) у випадках, передбачених законом.

У разі якщо суб'єкт господарювання на відповідний плановий період включений до планів здійснення заходів державного нагляду (контролю) одночасно кількох органів, відповідні планові заходи здійснюються органами державного контролю комплексно. Здійснення заходів державного контролю різними контролюючими органами з одного й того самого питання заборонено.

Планові та позапланові заходи здійснюються в робочий час суб'єкта господарювання, встановлений його правилами внутрішнього трудового розпорядку.

Посадовій особі органу державного контролю забороняється здійснювати державний контроль щодо суб'єктів господарювання, з якими посадова особа перебуває в родинних стосунках, або в разі виникнення у

▪ Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpor.pdf>.

неї конфлікту інтересів згідно із законодавством у сфері запобігання і протидії корупції.

Органи державного контролю та суб'єкти господарювання мають право фіксувати процес здійснення планового або позапланового заходу чи кожен окрему дію засобами аудіо- та відеотехніки, не перешкоджаючи здійсненню такого заходу.

Невиконання приписів, розпоряджень та інших розпорядчих документів органу державного контролю тягне за собою застосування штрафних санкцій до суб'єкта господарювання згідно із законом.

Посадові особи органу державного контролю з метою з'ясування обставин, які мають значення для повноти проведення заходу, здійснюють у межах повноважень, передбачених законом, огляд територій або приміщень, які використовуються для провадження господарської діяльності, а також будь-яких документів чи предметів, якщо це передбачено законом.

Під час проведення заходів державного нагляду (контролю) не допускається вилучення у суб'єктів господарювання оригіналів їхніх фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів, а також комп'ютерів, їх частин, крім випадків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством.

Плановий чи позаплановий захід щодо суб'єкта господарювання – юридичної особи має здійснюватися у присутності керівника або особи, уповноваженої керівником. Плановий чи позаплановий захід щодо фізичної особи – підприємця має здійснюватися за його присутності або за присутності уповноваженої ним особи.

Під час та після здійснення державного контролю посадові особи органу державного контролю зобов'язані зберігати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію суб'єкта господарювання.

-
- Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpop.pdf>.

При здійсненні заходів державного нагляду (контролю) посадові особи органів державного нагляду (контролю) зобов'язані використовувати виключно уніфіковані форми актів [4].

Під час визначення періодичності здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Міністерством внутрішніх справ оцінюється ступінь ризику від провадження охоронної діяльності за наступними критеріями: строк провадження суб'єктом господарювання охоронної діяльності; наявність матеріально-технічної бази; рівень кваліфікації персоналу охорони; якість здійснення заходів охорони. Відповідно до встановлених критеріїв суб'єкти господарювання належать до високого, середнього або незначного ступенів ризику [5].

З високим ступенем ризику вважаються суб'єкти охоронної діяльності, які провадять охоронну діяльність не довше трьох років; мають у штаті 50 відсотків і більше охоронників першого розряду; залучають до охоронних заходів позаштатний персонал охорони (у разі письмового повідомлення про це МВС); не відшкодували згідно із судовим рішенням, що набрало законної сили, заподіяної замовнику охоронних послуг шкоди (у разі письмового повідомлення про це замовником МВС); під час проведення планової (позапланової) перевірки не підтвердили: виконання ліцензійних умов щодо розташування пункту централізованого спостереження та наявності транспорту реагування (для суб'єктів, які здійснюють заходи охорони з використанням пунктів централізованого спостереження); наявності автомобільного транспорту, що має відповідний клас захисту, для охорони цінних вантажів під час їх перевезення автомобільним транспортом (для суб'єктів, які охороняють цінні вантажі під час перевезення).

▪ Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpor.pdf>.

До суб'єктів господарювання із середнім ступенем ризику належать суб'єкти охоронної діяльності, які мають у штаті 50 відсотків і більше охоронників другого розряду.

З незначним ступенем ризику належать суб'єкти охоронної діяльності, які мають у штаті 25 відсотків і більше охоронників не нижче третього розряду та інші суб'єкти, не віднесені до середнього та високого ступеня ризику.

Планові заходи державного нагляду (контролю) здійснюються з періодичністю: з високим ступенем ризику – не частіше одного разу на рік; із середнім ступенем – не частіше одного разу на три роки; із незначним – не частіше одного разу на п'ять років.

У разі коли за результатами двох останніх планових перевірок не виявлено фактів порушення вимог законодавства у сфері охоронної діяльності, наступна планова перевірка такого суб'єкта господарювання проводиться не раніше ніж період часу, встановлений для відповідного ступеня ризику, збільшений у 1,5 рази.

Однак, слід враховувати дію Закону України «Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Згідно ст. 2 даного закону до 31 грудня 2017 року встановлюється мораторій на проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності [5].

До 31 грудня 2017 року позапланові заходи державного нагляду (контролю) здійснюються органами державного нагляду (контролю) за погодженням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності за

▪ Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpop.pdf>.

письмовою заявою суб'єкта господарювання до відповідного органу державного нагляду (контролю) про здійснення заходу державного нагляду (контролю) за його бажанням; за рішенням суду; у разі настання аварії, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку, що було пов'язано з діяльністю суб'єкта господарювання.

Позаплановий захід державного нагляду (контролю) на підставі обґрунтованого звернення фізичної особи про порушення суб'єктом господарювання її законних прав проводиться органом державного нагляду (контролю) за погодженням Державної регуляторної служби.

Для погодження орган державного нагляду (контролю) подає Державній регуляторній службі копію відповідного звернення фізичної особи та обґрунтування необхідності проведення перевірки. Державна регуляторна служба розглядає подані документи та надає погодження або вмотивовану відмову у наданні погодження протягом п'яти робочих днів з дня надходження відповідних документів.

За провадження виду охоронної діяльності, що підлягає ліцензуванню, без ліцензії чи здійснення її з порушенням умов ліцензування посадові особи приватних охоронних структур несуть адміністративну відповідальність, передбачену Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст.20 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»).

Охоронна діяльність є специфічним та особливим видом діяльності, яка пов'язана з ризиком для життя не тільки для самих працівників охорони, а й для оточуючих. При її здійсненні необхідна певна спеціалізація і відповідний рівень підготовки фахівців, без яких протидіяти кваліфікованим злочинним посяганням на життя підприємців та їхню власність неможливо.

▪ Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpor.pdf>.

Проблемним питанням є якісна підготовка персоналу охоронних фірм. Як показує практика, така підготовка часто полягає у формальному отриманні свідоцтва про проходження відповідної підготовки та отримання охоронником відповідного розряду. МВС при проведенні контролю ліцензійних умов перевіряє відповідність персоналу за формальним критерієм – є чи немає у охоронника свідоцтва. Отже якість персоналу фактично знаходиться поза межами контролю [6; С. 172]. Дане питання потребує детального обговорення та вирішення як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

Отже, в Україні у сучасних умовах необхідним є забезпечення безпеки громадян та юридичних осіб. Сферу охоронних послуг в Україні представляє Департамент поліції охорони як міжрегіональний територіальний орган Національної поліції та територіальні органи поліції охорони, а також майже 3 тисячі недержавних охоронних структур, які мають відповідні ліцензії. Розглядаючи питання щодо розширення кола повноважень недержавних охоронних фірм чи спрощення процедури їх ліцензування обов'язково слід враховувати національну соціально-політичну обстановку, недосконале врегулювання цієї сфери на законодавчому рівні. Необхідно також усвідомлювати, що здійснення охоронної діяльності – це сфера, яка завжди була пов'язана з ризиком не тільки для самих працівників охорони, але і для оточуючих. Тому даний вид діяльності повинен чітко контролюватися на державному рівні.

Список використаних джерел

1. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 №755 IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст.263. Із наступними змінами.

▪ Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpor.pdf>.

2. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 23. – Ст.158.

3. Про затвердження Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.11.2015 № 960.

4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877 – V// Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – Ст.389.

5. Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 03.11.2016 № 1728-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 4. – Ст. 37.

6. Крамаренко Ю.М., Компанієць Д.О. Проблемні питання практики надання охоронних послуг в Україні / Ю.М. Крамаренко, Д.О. Компанієць // Тиждень науки-2015: щорічна наук.-техн. конф.: 13-17 квітня 2015 року: тези доповідей у 4-х т. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2015 – Т.4. – С.171-172.

Потайчук І. В.

Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств

У статті досліджуються правові та організаційні аспекти здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю приватних охоронних підприємств. Даний контроль розпочинається з моменту реєстрації приватного охоронного підприємства, здійснюється органами виконавчої влади в процесі державної реєстрації підприємницької діяльності в охоронній сфері. Другий етап контролю за приватною охоронною діяльністю здійснюється під час отримання ліцензії на право надання

▪ Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpor.pdf>.

послуг з охорони. Під час діяльності приватних охоронних організацій контроль уже здійснює ліцензійний орган – Міністерство внутрішніх справ України.

Контроль здійснюють у межах своїх повноважень органи ліцензування шляхом проведення планових і позапланових перевірок.

Ключові слова: державний контроль, державна реєстрація, ліцензування, планова перевірка, позапланова перевірка, приватна охоронна діяльність.

Потайчук И. В.

Государственный контроль за деятельностью частных охранных предприятий

В статье исследуются правовые и организационные аспекты осуществления государственного надзора (контроля) за деятельностью частных охранных предприятий. Данный контроль начинается с момента регистрации частного охранного предприятия, осуществляется органами исполнительной власти в процессе государственной регистрации предпринимательской деятельности в охранной сфере. Второй этап контроля за частной охранной деятельностью осуществляется при получении лицензии на право предоставления услуг по охране. Во время деятельности частных охранных организаций контроль уже осуществляет лицензионный орган – Министерство внутренних дел Украины.

Контроль осуществляют в пределах своих полномочий органы лицензирования путем проведения плановых и внеплановых проверок.

Ключевые слова: внеплановая проверка, государственный контроль, государственная регистрация, лицензирование, плановая проверка, частная охранная деятельность.

-
- Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpor.pdf>.

Potaichuk I. V.

State control over the activities of private security companies

The article explores legal and organizational aspects of state supervision (control) over the activities of private security companies. This control begins with the registration of a private security company, is carried out by the executive agencies of authorities in the process of state registration of entrepreneurial activities in the security sector. The second stage of control over private security activities is carried out upon obtaining a license for the right to provide security services. During the activities of private security organizations, control is already exercised by the licensing authority – the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

Control is carried out within the limits of their authority by the licensing authorities through scheduled and unscheduled inspections.

Key words: unscheduled inspection, state control, state registration, licensing, scheduled inspection, private security activity.

-
- Державний контроль за діяльністю приватних охоронних підприємств / І. В. Потайчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17pivpop.pdf>.